

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 191

Tallinn, Toompea ja videosild

Neljapäev, 7. mai 2026

Algus 14.00, lõpp 15.15

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Tõnis Mölder, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Maria Haas (konsultant)

Puudusid: Jaak Aab, Rene Kokk, Mart Maastik, Örne Pillak ja Reili Rand

Kutsutud: Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu asekanstler Sigrid Soomlais ja regionaalpoliitika osakonna valdkonnajuht (piirkondlik elukeskkond) Kaire Luht, Konkurentsiameti peadirektor Evelin Pärn-Lee, hinnaregulatsiooniteenistuse juht Kertu Saul, õigusteenistuse juht Sven Pääsuke ja jurist Chelly Siniväli, AS Eesti Posti juhatuse esimees Martti Kuldma, Eesti Meediaettevõtete Liidu nõukogu liikmed Postimees Grupi maakonnalehtede vastutav väljaandja Margus Mets ja Õhtuleht Kirjastuse juhatuse esimees Martin Šmutov, Eesti Linnade ja Valdade Liidu nõunik Kalle Toomet (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud postiseaduse, konkurentsiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) teise lugemise ettevalmistamine: arutelu huvigruppidega
2. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud postiseaduse, konkurentsiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) teise lugemise ettevalmistamine: arutelu huvigruppidega

Marek Reinaas selgitas, et 781 SE eesmärk on ajakohastada Eesti postiturgu ning pakkuda lahendus universaalse postiteenuse (UPT) jätkusuutlikuks osutamiseks. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus 10. veebruaril 2026. aastal. Eelnõu menetlusest Riigikogus teavitati huvirühmasid. Arvamused on esitanud Konkurentsiamet, AS Eesti Post (Eesti Post) ning Eesti Meediaettevõtete Liit (EML). Eelnõu algataja esindajana esitas eelnõule muutmise ettepanekud Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (REM). Riigikogust on laekunud eelnõule üks muudatusettepanek Isamaa fraktsioonilt. Käesoleval istungil eelnõu kohta otsuseid ei langetata. Komisjon kuulab ära kaasatud partnerite arvamused eelnõu kohta ning eelnõu algataja esindaja REM-i seisukohad.

Sigrid Soomlais sõnas, et postiseaduse muutmise on vajalik, kuna see reguleerib UPT osutamist. Viimastel aastatel on UPT mahud märkimisväärselt vähenenud ning prognooside kohaselt jätkub see langustrend ka edaspidi. Samal ajal on muutunud ka teenuse kasutajate harjumused. Nendest arengutest lähtuvalt on postiseadusesse kavandatud muudatused, mille eesmärk on ajakohastada nii teenuse kasutajale kui ka teenuse osutajale kehtivaid nõudeid, arvestades teenuse olemuse ja kasutusmuustrite muutumist. Üks muudatuste blokke puudutab UPT rahastamist. Kehtivas seaduses on sätestatud, et UPT peab olema taskukohane, kuid vähenevate mahtude kontekstis ei ole kulukomponent piisavalt esile toodud. Kavandatavas lahenduses asendatakse see lähenemine põhjendatud hinna põhimõttega, mis võimaldab arvestada teenuse osutamise tegelikke kulusid ja teenida ka mõistlikku kasumit. S. Soomlais lisas, et kehtiva korra kohaselt tasub UPT osutaja vahendeid vastavasse fondi, millest seejärel kompenseeritakse ebamõistlikult koormavaid kulusid. Praktikas on see tekitanud olukorra, kus Eesti Post teeb fondi sissemakseid ning taotleb samast fondist ebamõistlike koormavate kulude katmiseks vahendeid tagasi. Kavandatava eelnõuga loobutakse sellisest kulude hüvitamise regulatsioonist. Lisaks eeltoodule sisaldab eelnõu ka mitmeid väiksemaid tehnilisi muudatusi.

Evelin Pärn-Lee lausus, et Konkurentsiamet (KA) toetab postiseaduse muutmist. KA täidab valdkonnas regulaatori rolli. Senine rahastusmudel ei ole enam jätkusuutlik. KA on sellele tähelepanu juhtinud juba varem ja toetab kavandatavat muudatust. Muudatuse tulemusel muudetakse senine *ex post* hinnaregulatsioon *ex ante* hinnaregulatsiooniks. *Ex ante* hinnaregulatsioon tähendab, et regulaator kooskõlastab teenuse hinna enne selle kohaldamist tarbijatele, st hinda ei või rakendada enne, kui sellele on antud vastav kooskõlastus. Seevastu *ex post* regulatsioon tähendab hinnakontrolli tagantjärele.

Martti Kuldma sõnas, et Eesti Posti jaoks on tegemist oluliste muudatustega. Eelkõige puudutab see hinnakujundust. Seni on oldud olukorras, kus postiteenuse osutamine on toimunud kahjumlikult. Kavandatavad muudatused ei tähenda üksnes hinnataseme korrigeerimist, vaid annavad võimaluse teha sisulisi ümberkorraldusi teenuse osutamises – lihtsustada protsesse ning vähendada kulubaasi. See loob eeldused pakkuda tulevikus jätkusuutlikku postiteenust, mis põhineb mõistlikul kulubaasil ning on samal ajal kättesaadava hinnaga kõigile Eesti elanikele.

Margus Mets selgitas, et nii kehtiv postiseadus kui ka kavandatavad muudatused ei reguleeri perioodika kojukannet. Seaduse § 36 lõikes 1 sätestatakse põhimõte, mille kohaselt UPT osutajal on kohustus edastada oma postivõrgu kaudu üle Eesti perioodilisi väljaandeid ja menetlusdokumente. Sama paragrahvi lõige 5 näeb ette, et perioodiliste väljaannete ja menetlusdokumentide edastamise täpsemad tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. UPT mõiste postiseaduses ei hõlma perioodika kojukannet. UPT koosseisu kuuluvad üksnes kirjateenused ning rahvusvahelised postipakid. Perioodika kojukande käsitlemine UPT osana eemaldati postiseadusest ligikaudu kümme aastat tagasi. Sellest tulenevalt ei laiene 781 SE keskseks teemaks olev hinnaregulatsioon perioodikale. Postiseaduse muutmist peab vaatama Omniva erastamise kontekstis, kuna need teemad on omavahel tihedalt seotud. Seni on perioodika kojukanne praktikas toimunud avaliku teenusena, mida riik on osutanud, kuna turg ei ole selles vallas toiminud. Praegu on ainult Omnival toimiv võrgustik, mis võimaldab perioodika regulaarset (viiel päeval nädalas) kojukannet maapiirkondades ja hajaasustusega aladel. Omniva on turgu valitsev ettevõte. Kuigi postiseadus võimaldab turule sisenemist ja konkurentsi teket nii praegu kui ka

tulevikus, ei ole praktikas konkurents tekkinud ning on vähetõenäoline, et see lähitulevikus oluliselt muutuks. Kuigi digitaalsete kanalite kasutamine on märkimisväärselt kasvanud ning trükimeedia roll on võrreldes varasemaga vähenenud, on perioodika füüsiline kättesaadavus endiselt oluline, eelkõige piirkondades ja sihtrühmades, kus digilahendused ei ole täielikult asendanud traditsioonilist meediatarbimist. Tuginedes Soomes kasutatavale metoodikale, on Kantar Emori uuringutest selgunud, et Eestis on hinnanguliselt ligikaudu 200 000 regulaarset paberajalehe lugejat, kellest umbes pooled elavad maapiirkondades. Veebimeedia kasutajate arv on oluliselt suurem – erinevate suuremate ja väiksemate portaalide koondvaates on neid vähemalt 500 000. Kuigi trend liigub selgelt veebimeedia suunas, on ka 200 000 lugejat suur rühm. Suur osa nendest lugejatest kuulub vanusegruppi 60–85 eluaastat, kes sageli ei kasuta mingisuguseid muid kanaleid. Paberajalehe tellijatele on pakutud soodsat ligipääsu veebisile, kuid tellija soovib uudiseid jätkuvalt lugeda paberajalehest. Maapiirkondade kojukande osas on riik pakkunud toetust palju aastaid. Viimastel aastatel on see olnud ligikaudu 1,5 mln € aastas. Samal ajal on olnud üldteada, et Omniva on katnud maakojukande kulusid täiendavalt ristsubsideerimise kaudu ligikaudu samas suurusjärgus. Selline lahendus ei ole aga äärmiselt korrektne. Toetamine tuleks koondada ühte mehhanismi. Sisuliselt ei ole vahet, kas vajalik rahastus tuleb riigiettevõtte sisese ristsubsideerimise kaudu või otseselt riigieelarvest. Omniva erastamist arvestades on seni meediaväljaannetele partneriks olnud riik, kellega ollakse ühisel arusaamal, et maapiirkondades on kojukanne regionaalpoliitika osa. Seega on riik iga-aastaselt määranud dotatsiooni. Erastamisel ei pruugi eraomaniku puhul sellist eeldust olla, ehk puudub kindlus, et eraettevõtja oleks valmis jätkama ristsubsideerimist oma ärimudeli sees. Samuti võib muutuda riigi roll, kus teemat käsitletakse eraettevõtete vahelise küsimusena. Analoogia võib siinkohal tuua ühistranspordi, kus riik toetab teenust dotatsiooni kaudu. Viimaste arvutuste kohaselt oleks maapiirkondades kojukande kontekstis realistlik vajadus riigipoolse toetuse järele ligikaudu 4 mln € aastas järgneva viie aasta jooksul. Summa võib tunduda märkimisväärne kasv võrreldes senise 1,5 mln euroga, aga see peegeldab olemasolevat tegelikku kulutaset. 2022. aasta oli erand, millal maapiirkondade kojukande toetuseks eraldati otseselt 4 mln €. Toona tõi minister välja, et miks tehakse ristsubsideerimist varjatult, mistõttu otsustas ta kojukannet toetada avalikumalt. M. Mets lisas, et on mõistetav, et garantiimehhanismi ei ole võimalik sätestada postiseaduses, kuid seda oleks võimalik käsitleda täpsemalt nt ministri määruse või erastamislepingu raames. EML ei saa nõustuda olukorraga, kus nimetatud küsimus jääb täielikult reguleerimata. Siinkohal on oluline arvestada tarbimistrendidega. Trükimeedia lugejaskond väheneb hinnanguliselt u 10% aastas. See tähendab, et viie kuni kuue aasta perspektiivis võib lugejaskond väheneda ligikaudu poole võrra ning muutuda võivad ka väljaannete ilmutumissagedused. Sellest tulenevalt võiks toetusmehhanism jääda selleks perioodiks. See võimaldaks pakkuda kindlust nii maapiirkondade elanikele, teenuse osutajale kui ka meediaväljaannetele, et riigi tugi ei katke ka pärast Omniva erastamist.

Kalle Toomet lausus, et Eesti Linnade ja Valdade Liit (ELVL) andis 2022. aastal sisendit arutatava eelnõu ettevalmistamiseks väljatöötamiskavatsuse kaudu. Tollased ettepanekud on suures osas kajastunud arutatavas eelnõus. Perioodika roll on oluline kvaliteetse ja usaldusväärse informatsiooni kujundamisel ja hoidmisel. See on omakorda oluline ka vaenulike narratiivide leviku tõkestamisel. See omandab erilise tähtsuse kriisiolukordades, kus nii riik kui ka kohalikud omavalitsused (KOV) vajavad usaldusväärseid teavituskanaleid. Postiteenus toetab seda eesmärki, aidates tagada riigi võimekuse levitada teavet ka eriolukordades. Kuigi paberväljaannete maht ja lugejate arv on vähenenud, peab võimekus paberikandjal info jagamiseks olema tagatud. ELVL-i hinnangul on oluline, et postiteenuse ümberkorraldamisel

oleksid KOV-id otsustusprotsessidesse sisuliselt kaasatud. Peetakse silmas sisulist kaasamist, mille kaudu ühiselt arutatakse, millised oleksid kogukondadele sobivaimad lahendused postiteenuste korraldamiseks. Kaasamise kohustus peaks tulenema õigusaktist ega tohiks piirduda üksnes hea tahte avaldusega. Samuti on oluline, et kavandatavad muudatused ei halvendaks UPT kättesaadavust kohalikele elanikele. Positiivsena saab esile tuua, et juba praegu on tehtud edusamme teenuste arendamisel maapiirkondades. Samas UPT ei lahenda perioodika kättesaadavust, vaid puudutab pigem pakiteenuse osutamist. Lisaks on oluline UPT kaasajastamisel tagada ligipääsetavus pakiautomaatidele ja muudele teenusepunktidele. Positiivsena saab märkida ka seda, et pensionide ja toetuste kojukande teenus on kavandatud jätkuvana ning selles osas olulisi muudatusi ette ei nähta. Lisaks kehtestatakse postkastide nõuded ministri määrusega ja on oluline tagada, et muudatused ei halvendaks praegust olukorda. K. Toomet lisas, et üldiselt tuleb tõdeda, et postiseaduse ajakohastamine on põhjendatud, arvestades tehnoloogia arengut ja muutuvaid teenusekasutuse harjumusi. Samal ajal tuleb säilitada valmisolek edastada usaldusväärset teavet paberkandjal kõigile Eesti elanikele, eriti kriisiolukordades. ELVL leiab, et koostöö KOV-idega peab olema sisuline, mis oleks sätestatud ka seaduse tasandil, sh KOV-iga kooskõlastamise kohustuse säilimine. ELVL on seisukohal, et 781 SE-ga peab edasi liikuma, kuna kavandatavad muudatused võimaldavad parandada postiteenuste kättesaadavust kohalikul tasandil. Lisaks peaks säilima viiel päeval nädalas toimuv kojukanne.

Sigrid Soomlais sõnas, et Vabariigi Valitsus otsustas 2. aprillil Omniva erastada, mistõttu on teema käesolevas kontekstis üles kerkinud. Postiseaduse muutmine on üks olulistest eeldustest erastamise elluviimiseks, aga postiseaduse muutmise protsess ei ole algatatud üksnes erastamise eesmärgil. Muutmine sai alguse 2022. aastal väljatöötamiskavatsuse koostamisega ning viimase kahe aasta jooksul on eelnõu korduvalt kooskõlastatud erinevate osapooltega. Tegemist on pikaajalise protsessiga. Postiseaduses nimetatakse perioodika kojukannet ühe postiteenusena, kuid see ei kuulu UPT koosseisu. Tegemist on UPT osutaja täiendava kohustusega, mis tuleneb teenuse osutamise lepingust. Selline lahendus on põhjendatud seetõttu, et olemasolevat postivõrku on otstarbekas kasutada ka perioodika kojukandeks. Sel teemal on Omnival meediaettevõtetega sõlmitud leping kuni 2028. aastani ja riigiga UPT osutamise leping kuni 2029. aastani. Juhul kui erastamine peaks toimuma nt 2027. aastal, lähevad kõik kehtivad lepingulised kohustused uuele omanikule üle. See tähendab, et lepingutega võetud kohustused jäävad kehtima ning need tuleb täita ka uuel omanikul. S. Soomlais lisas, et postiseadus ei reguleeri perioodika kojukande hinda. Riik on täiendavalt toetanud perioodika kättesaadavust maapiirkondades, eraldades selleks iga-aastaseid toetusi riigieelarvest. Tegemist ei ole seaduses sätestatud kohustusega, vaid iga-aastaste eelarveotsustega määratletava dotatsiooniga, mille eesmärk on toetada hajaasustusega piirkondades kojukannet, kuna perioodika kojukanne on oluline regionaalpoliitiline teenus. Rahvusvahelises võrdluses on perioodika kojukande toetamine laialt levinud ning selleks kasutatakse erinevaid meetmeid. Nende hulka kuuluvad nt universaalse postivõrgu kasutamine perioodika kandmiseks, riiklik toetus hajaasustusega piirkondadele, universaalteenuse kahjumi kompenseerimine, ajakirjanduse madalam käibemaksumäär (madalama käibemaksu võrra saab kanda logistikakulud) ning otsesed meediatoetused. S. Soomlais lisas, et kehtiva seaduse kohaselt sõlmivad UPT osutaja ja meediaettevõtted perioodika kojukande osutamiseks eraldi lepingu, milles lepatakse viieks aastaks kokku nii hinnas kui ka mahtudes. Tegemist on kahepoolse lepinguga, mille läbirääkimistesse riik ei sekku. 781 SE ei ole kavandatud muudatusi perioodika kojukande korralduses. Ka tulevikus on ette nähtud, et UPT osutaja kasutab oma võrku perioodika edastamiseks. Seni on riik

valdkonda doteerinud. Siia maani ta on seda teinud ja tõenäoliselt jätkab ka edaspidi, aga need otsused vaadatakse vastavalt eelarve olukorrale igal aastal eraldi üle. Nagu nähtub ka teiste riikide praktikast, ei ole selles valdkonnas välja kujunenud oluliselt erinevaid alternatiivseid mudeleid.

Martti Kuldma selgitas, et Eesti Postil on meediaettevõtetega kehtiv leping, mis kehtib 2028. aasta lõpuni ning mille raames on kokku lepitud ka hinnakujunduse muutmise mehhanismid. Need sõltuvad ühelt poolt teenuse osutamise kuludest, kuid samavõrra ka mahtudest ehk sellest, kui suur on perioodika koguhulk, mida lepingu alusel kantakse. Põhjus, miks see ei põhine ühikupõhisel arvestusel, on see, et teenuse osutamise kulubaas ei muutu oluliselt sellest, kas perioodikat viiakse 10 või 20 majapidamisse, sest kanderingid ja kulu jäävad suures osas samaks. Probleem tekib eelkõige olukorras, kus mahud vähenevad laiemalt – mitte üksnes perioodika, vaid ka UPT osas –, mille tulemusel väheneb tulubaas. Samal ajal suurenevad kulud inflatsiooni ja tööjõukulude kasvu tõttu, mis tekitab suure vahe tulude ja kulude vahel. Nagu ka varasemalt on välja toodud, näitab pikem ajaperspektiiv muutusi nii tarbijakäitumises kui ka perioodika enda sisus ja vormis. Viie kuni kümne aasta pärast ei ole perioodika kojukanne selline, nagu ta on praegu. Muutused võimaldavad vähendada kulubaasi. Seetõttu pikemas perspektiivis ei ole teema osas suurt probleemi. Samas nii kaua kui soovitakse säilitada senist teenuse kvaliteeti ehk viiel päeval nädalas toimuvat kojukannet, on riiklik tugi jätkuvalt vajalik, et tagada teenuse osutamise võimekus.

Marek Reinaas küsis, kas praegu subsideerib Eesti Post perioodika kojukannet aastas u 1,5 mln € ulatuses.

Martti Kuldma vastas, et Eesti Posti perioodika kojukande kahjum on 4 mln € aastas, millest riik katab praegu 1,5 mln €. Ülejäänud katab Eesti Post teiste teenuste arvelt.

Martin Šmutov palus REMi esindajal selgitada eelnevalt öeldut, et kui Omniva erastamine toimub nt 2027. aastal, siis milliste konkreetsete mehhanismide abil on tagatud, et senine perioodika kojukande korraldus jätkub samal kujul ka pärast erastamist.

Sigrid Soomlais vastas, et kui seadusest tuleneb UPT osutajale kohustus tagada ka perioodika kojukanne, siis lasub see kohustus ettevõttel ka pärast erastamist. Teine pool on riiklik dotatsioon, mille määrab valitsus iga-aastase eelarveotsusena. Senine praktika on näidanud, et dotatsioon on eraldatud ning võib eeldada, et seda jätkatakse ka edaspidi, arvestades teenuse selget regionaalpoliitilist tähtsust.

Martin Šmutov palus täpsustada Eesti Posti esindaja öeldut, et muudatusi saab teha ka selles, kuidas perioodikat kantakse, mis juhul säilib olemasolev korraldus. Samas tema hinnangul on korraldus muutunud, kui perioodikat kantakse majapidamistesse nt kord nädalas.

Martti Kuldma sõnas, et teenuse osutamine toimub nii praegu kui ka edaspidi pooltevaheliste kokkulepete alusel. Teenuse osutamise tingimused, sh kande viis ja ulatus, määratakse omavaheliste läbirääkimiste kaudu.

Sigrid Soomlais lisas, et omavahelistes kohtumistes on jõutud arusaamani, et nt kümne aasta pärast ei pruugi viis päeva nädalas toimuv kojukande nõue, mis on hetkel seaduses sätestatud, olla enam relevantne. Hetkel määrab siiski kehtiv õigusraamistik selged tingimused, millest tuleb lepinguliste kokkulepete sõlmimisel lähtuda.

Martti Kuldma lausus, et juhul kui tegemist on kulupõhise hinnaga, ei ole probleemi kojukannet teha nt viis, kuus või seitse päeva nädalas. Küsimus on selles, kuidas sõlmitakse kolmepoolne kokkulepe ning mil viisil jaotub teenuse rahastamine tellijate, kirjastajate ja riigi vahel.

Marek Reinaas sõnas, et laias laastus on meediaettevõtete mure selles, et olemasolev korraldus säiliks järgmised viis aastat. M. Reinaas küsis, kas kehtivat lepingut, mis on sõlmitud kuni 2028. aasta lõpuni, oleks võimalik enne erastamist muuta selliselt, et see kehtiks viis aastat.

Martti Kuldma vastas, et tegemist on ettevõtetevahelise lepinguga. Lepingu osapooltel on võimalik vastastikusel kokkuleppel lepingutingimusi läbi rääkida ja neid vajaduse korral muuta. Küsimus ei seisne seega niivõrd lepingu muutmise võimalikkuses, vaid pigem selles, millisel viisil tagatakse teenuse osutamisega seotud kulude katmine.

Marek Reinaas märkis, et laias laastus hinnatakse ettevõtte müümisel selle viie aasta kasumit ja varasid. Kehtiva lepingu puhul tähendab perioodika kojukandega seotud kahjum seda, et ettevõtte kasum on hinnanguliselt 3 mln € võrra väiksem aastas. Kui leping kehtib kuni 2029. aastani, tekib uuel omanikul võimalus järgnevatel aastatel teenida 3 mln € rohkem. Sel juhul võib ettevõtte müügihind olla ligikaudu 9 mln € võrra suurem. Kui leping sõlmida viieks aastaks, siis ettevõtte oskab arvestada kahjumi tekkimisega, mis juhul on müügihind u 10 mln väiksem. Sellest tulenevalt taandub valik kaheks: kas pikendada lepingut ja leppida madalama müügihinnaga või jätkata kehtiva lepinguga, aga sel juhul peaks tagama, et dotatsioon suureneks 2029. aastal 3 mln võrra. Siinkohal ei saa seadusandja seda määrata.

Martti Kuldma vastas, et ettevõtte juhatusel ei ole lubatud sõlmida teadlikult kahjumlikke lepinguid. Sellisel juhul peaks lepingus olema ette nähtud asjakohane kompensatsiooni-mehhanism. Kehtiva lepingu sõlmisel võidi toona ettevõttes hinnata turuolukorda ja kulubaasi ebatäpselt.

Marek Reinaas sõnas, et EML-i murekoht on kõigile osapooltele arusaadav, aga sellele ei ole hetkel head lahendust.

Sigrid Soomlais lausus, et keeruline on prognoosida olukorda, mis on uue lepingu sõlmimise ajal, kuna tingimusi mõjutab hulk muutujaid. Erastamine ei ole ainus tegur, vaid lepingu sõlmimisel omavad rolli ka nt kütusehindade ja tööjõukulude areng. Seetõttu ei ole võimalik ministeeriumi vaates rahastust ette garanteerida. Riiklikku dotatsiooni arutatakse iga-aastaselt riigieelarve koostamise protsessi käigus, kus kõik kulud määratakse vastavalt riigi finantsvõimekusele.

Tõnis Mölder sõnas, et teema üks pool puudutab Omniva erastamist, mille osas on eri arvamusi. Praegune valitsus on otsustanud Omniva erastada, aga tulevane valitsus võib olla teisel seisukohal. Teine pool puudutab seda, et Omniva on hetkel kasumlik ettevõtte. Käesolevas arutelus keskendutakse eelkõige kahjumlikule tegevussegmendile, kuid samal ajal tuleb arvestada ka ettevõtte tulusate valdkondadega, eriti pakiteenuste turul, kus ettevõttel on märkimisväärne turuosa ja selge liidripositsioon. Seetõttu tuleks käsitleda teemat laiemalt. Esitatud ettepanek on üks poliitiline võimalus küsimuse lahendamiseks. Juhul kui valitsus otsustab erastamise kasuks, on võimalik kaaluda omaniku suuniseid nt lepingu uuendamise

või lepingu tingimuste muutmise kaudu, kus riigipoolne toetus viiakse kooskõlla tegelike kuludega. Teine variant on vaadata, kas ja kuidas soovitakse teenust regionaalse investeeringuna piirkondadesse anda. T. Mölder küsis, kas EML-i kirjalikult edastatud ettepanekud 781 SE kohta muudaksid olukorda oluliselt paremaks või omaksid leevendusmeetme rolli. 781 SE ei puuduta iseenesest kulumehhanismi. Omnivale omaniku poolsete suuniste andmine on pigem valitsuse pädevuses, sh tulevase valitsuse pädevuses.

Margus Mets lausus, et EML on korduvalt ettepanekuid esitanud. REM ja Eesti Post on teemaga viimastel nädalatel palju tegelenud. Tundub, et on ühine arusaam selles osas, et keskne küsimus seisneb riiklikus dotatsioonis. Olenemata sellest, milliseid täiendavaid sätteid seadusesse lisada, ei lahenda need põhiprobleemi. Lahenduse tuum taandub sellele, kas ja millises ulatuses doteerib riik teenust edaspidi. Samas on selge, et seadusesse ei ole võimalik lisada, et riik peab doteerima maapiirkondades kojukannet 4 mln € ulatuses aastas. Pikki aastaid on riik maakojukande toetuseks vahendeid eraldanud. Teema osas on mõistetav poliitiline risk, et tulevaste valitsuste otsuseid ei ole võimalik ette garanteerida.

Tõnis Mölder sõnas, et riigi dotatsioon on olnud tasemel, mis ei kata tegelikult Omniva kahjumit. See on probleemi tuum. Kui isegi riik kinnitab, et toetust jätkatakse senises mahus, ei lahenda see sisulist küsimust. Uus omanik tõenäoliselt lähtub eelkõige majanduslikest kaalutlustest ning otsib kuluefektiivsemaid lahendusi, kuna regionaalpoliitilised eesmärgid ei pruugi olla tema peamine prioriteet. Tema fookus on eeskätt teenuse efektiivne ja kvaliteetne osutamine. See tähendab, et kulusid (2,5 mln €), mida Omniva on seni katnud ettevõttesiseselt, ei pruugi uus omanik enam kanda. Sellisel juhul avaldab see mõju nii meediaettevõtetele, kes teenust kasutavad, kui ka lõpptarbijatele, eelkõige paberajalehe lugejatele, kellele võib teenuse kättesaadavus halveneda.

Margus Mets lausus, et EML on aastate jooksul esitanud erinevaid ettepanekuid. Ajaloost on näide, kus Omniva tõi välja, et ta ei saa resubsideerida. Sel hetkel tõid meediaettevõtted välja, et sel juhul muutuks maapiirkondade elanikele perioodika hind oluliselt kõrgemaks kui linnapiirkondades. Samas on selge, et selline lähenemine ei ole regionaalpoliitiliselt vastuvõetav ja vahendid leiti.

Martin Šmutov lisas, et EML-i esitatud ettepanekutest üks puudutab perioodika kojukandeteenuse hüvitamist.

Sigrid Soomlais sõnas, et perioodika kojukanne jääb seaduses jätkuvalt seotuks UPT-ga. 781 SE üks eesmäärke on luua eeldused UPT kulupõhisemaks ja paindlikumaks osutamiseks. Oluline osa senisest negatiivsest tulemusest tuleneb asjaolust, et teenuse osutamiseks kasutatav võrk ei ole piisavalt paindlik. Kui UPT võrku kasutatakse ka perioodika kojukandeks, suurendab see kulubaasi. Samas, kui UPT on võimalik pakkuda paindlikumalt ning kujundada hinnastamist rohkem turupõhiselt, loob see eeldused ka kojukandeteenuse kulustruktuuri optimeerimiseks.

Marek Reinaas märkis, et probleem on arusaadav. Samas ei ole see otseselt seotud arutatava eelnõu sisuga. Tõenäoliselt tuleb sellele lahendus leida muudmoodi. Samas on teema käsitlemine eelnõu juures asjakohane. Tema hinnangul taandub küsimus sellele, kas Omniva müügihind on teatud määral madalam või kõrgem.

Tõnis Mölder palus täpsustada EML-i kirjas toodut, et arutatava eelnõu kohaselt

eemaldatakse seadusest viited perioodika kojukandele kõikidel tööpäevadel.

Margus Mets lausus, et see punkt on praeguseks tagasi pandud.

Sigrid Soomlais lisas, et nõue puudutab kojukannet viiel päeval nädalas, kus saab ise valida kojukande päevi, ehk kojukannet võib teha nt neljal tööpäeval ja ühel puhkepäeval.

Kristina Šmigun-Vähi küsis, kas uuringute käigus on analüüsitud põhjuseid, miks paberlehe lugejad eelistavad trükimeediat digilahendustele. K. Šmigun-Vähi lisas, et tasuta perioodide võimalusse suhtutakse ettevaatlikult, kuna tuuakse välja, et tasuta perioodi lõppedes ankurdavad teenusepakkujad kasutaja siiski teenuse külge. Lisaks küsis K. Šmigun-Vähi, kas Omniva erastamise vastu on üles näidatud huvi.

Margus Mets vastas, et paberlehe tootmine ei piirdu üksnes kojukandega – see hõlmab ka trükiprotsessi, paberi hankimist ning muid sellega seotud tegevusi, mis on tunduvalt kulukamad ja keerukamad võrreldes digitaalse sisu tootmise ja levitamisega. Sellest tulenevalt on meediaettevõtted huvitatud sellest, et suunata kogu tarbimine üksnes veebikeskkonda. Samas soovitakse säilitada olemasolevat sihtrühma. Majanduslikus vaates tullakse toime, aga toimetulek on habras, mistõttu iga täiendav kulu võib avaldada oluliselt negatiivset mõju. Mitmeid katseid on tehtud ka tarbijate suunamiseks digikanalitesse. Rootsis, Gotlandil jagati inimestele tasuta tahvelarvuteid ja õpetati nende kasutamist, aga see eksperiment kukkus läbi. Eesti uuringud ja kasutajaküsitlused näitavad, et paberlehe lugejate jaoks on oluline kojukanne viiel päeval nädalas ning just regulaarne hommikune kojukanne, kuna paberlehe lugemine on inimestel väljakujunenud harjumus ja igapäevane rutiin, millel on kasutajate jaoks väärtus.

Martin Šmutov tõi välja veel kaks uuringut. Esimene puudutab sihtrühmade kattuvust. Selle põhjal on selge, et veebimeedia ja trükimeedia tarbijaskonnad ei kattu. Nt Õhtulehel oli mingi hetk sihtrühmade kattuvus alla 10%. Teiseks on läbi viidud uuringud, milles on küsitud, kuidas käituksid lugejad olukorras, kus neile harjumuspärane meediakanal kaob. Paberväljaannete lugejate seas kerkivad esile kaks peamist vastust: esiteks otsitakse võimalikult sarnane alternatiivne väljaanne ning teiseks ei tehta mitte midagi. Viimane viitab uudiskõrbe tekkele, mistõttu tekib laiem küsimus, kas ja mil määral soovitakse tagada, et Eesti inimesed püsiksid jätkuvalt Eesti infoväljas.

Margus Mets sõnas, et maakonnalehtede lugejaskond on seni olnud kõige konservatiivsem, koosnedes peamiselt harjumuspärastest püsilugejatest. Samas puudub kohalikus inforuumis nende jaoks sisuliselt alternatiiv, kuna kogukonda ja piirkonda käsitlevat teavet pakub eelkõige just kohalik ajaleht.

Sigrid Soomlais vastas Omniva erastamise protsessi kohta esitatud küsimusele, et Omniva erastamine on ettevalmistuse faasis, ei ole veel jõutud konsulteerimise faasi.

Mario Kadastik küsis, kellele kuuluvad sihtnumbrid ning kuidas on nende kuuluvus korraldatud erastamise korral. Eelkõige on küsimus selles, kas sihtnumbrid on seadusega määratud nt mõne riikliku regulaatori hallata või Omniva hallata, mida võidakse erastada.

Martti Kuldma ei osanud küsimusele hetkel vastata ja lubas vastuse saata kirjalikult.

Urve Tiidus sõnas, et tema hinnangul on tegemist ajas hääbuva nähtusega. Võib eeldada, et

10–15 aasta perspektiivis kaotab see küsimus suuresti oma aktuaalsuse, kuna alates 1990. aastatest sündinud põlvkonnad on harjunud digilahenduste kasutamisega ega kasuta enam trükimeediat samal määral. Trükimeedia tarbimine vanemaealiste sihtrühmade seas on ka seotud ligipääsuga internetiühendustele.

Marek Reinaas palus selgitada, kuidas suhtuti sellesse, kui mõned aastad tagasi lahkusid kommertskanalid vabalevi võrgust.

Margus Mets selgitas, et ETV, ETV2 ja ETV+ kanaleid saab endiselt sealt võrgust vaadata. Teema on seotud kahe kommertskanali omavahelise teemaga.

Kalle Toomet toetas Urve Tiiduse kommendaari, mis puudutab nähtuse ajaperspektiivi. On põhjendatud eeldada, et lähima 10–15 aasta jooksul väheneb paberväljaannete lugejate osakaal märkimisväärselt. K. Toomet lisas Omniva erastamise kontekstis, et oluline on vältida olukorda, kus teenuse osutaja hakkab ebapiisava riikliku toetuse korral pöörduma KOV-ide poole ettepanekuga hakata teenust kohapeal täiendavalt finantseerima, kui soovitakse teenuse jätkumist piirkonnas. Selline lähenemine ei ole ELVL-i hinnangul põhjendatud. ELVL-i seisukoht on, et teenuste osutamine peab ka edaspidi kuuluma riigipoolsete teenuste hulka ega tohiks jääda KOV-ide kanda. Lisaks tuleb arvestada ka teiste õigusaktidega. Praegu tulenevad seadusest kohustused teavitada planeerimismenetlustest muu hulgas paberkanalil. Kuigi on tehtud ettepanekuid selliste kohustuste üleviimiseks digitaalsesse vormi, kehtib täna endiselt nõue avaldada teated paberkanalil kas kohalikus või üleriigilises ajakirjanduses.

Martti Kuldma märkis, et KA vaatab üle nii UPT hinna kui ka tulevikus perioodika hinna, kuna Eesti Post on turgu valitsev ettevõtte. Perioodika osas ei ole põhjust ülemääraselt negatiivset fooni kujundada. Nõudluse olemasolul kujuneb üldjuhul ka vastav pakkumine. Põhiküsimus seisneb selles, kuidas oluliselt vähenevate mahtude tingimustes tagada teenuse osutamiseks vajaliku kulubaasi katmine.

2. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kiia Väli
protokollija